

היבטים לשוניים צו פא

דקדוקי קריאה והזרכה לקורא בפרשת צו ובהפטרות שבת הגדול ובראשון של שמיני

ו ב מוקדה: אין מפיק בה"א. תוקד בו: הטעם נסוג לת"ו
ו ג ומכנסו-בד: העמדה קלה במ"ם
ו ה תוקד-בו: העמדה קלה בת"ו
ו ח והקטיר המזבח: בשאר מקומות והקטיר המזבח
ו יא יאכלנה: הכ"ף בשווא נע ולא בחטף כפי שמופיע בחלק מהספרים

ו יב עליית שני בשחרית שבת
ו יד על-מחבת: הח"ת בחטף ולא בשווא נח. בשמן תעשה מרבכת תביאנה: טעם טפחא
בתיבת תעשה, המפסיק בטעות בתיבת מרבכת משבש את משמעות הפסוק
ו טו תקטר: הת"ו בקמץ קטן
ו יט המחטא יאכלנה: געיה בה"א והמ"ם אחריה בשווא נע, אין לקרא חטף פתח במ"ם ובכ"ף
בהתאמה, אלא שווא נע וכן הוא בהמשך ז ג המכסה ועוד
ו כ יזה מדמה על-הפגד אשר יזה: בשתי הפעמים היו"ד בחירק והקורא בפתח משנה משמעות
ז ח את-עלת איש: טעם נסוג אחור לע"ן
ז ט תאפה: העמדה קלה בת"ו להדגשת הצירי שלא יישמע משקל פעיל. ומטעם זה להזהר לא להבליע
את הקמץ באל"ף

ז יא עליית שלישי
ז יח לא יחשב לו פגול יהיה: יש להחיש את קריאת תיבת לו להסמיכה לתיבה שלפניה
שישמע: לא יחשב לו, פגול יהיה ולא: לא יחשב, לו פגול יהיה
ז כג שור וכשב ועז: וא"ו בקמץ רק לפני התיבה השלישית ולא בתיבה השנייה
ז לו משתחו: המ"ם בקמץ קטן

ח א עליית רביעי
ח ז ויאפד: האלף בשווא נח ויש לעצור מעט בקריאת המילה הבאה

ח יד עליית חמישי
ח כב עליית ששי
ח ל עליית שביעי
ח לג מפטיר

מלאות: האלף אינה נקראת, כאילו כתוב 'מלת'
הפטרות שבת הגדול¹ מלאכי ג ד-כד:
ה במכשפים ובמנאפים: תיבה ראשונה, געיה בה"א ועם זאת המ"ם בשווא נח² תיבה שנייה, אין
געיה בה"א והמ"ם בשווא נח

¹ מנהג אשכנז מערב להפטיר בפרשת השבוע עולותיכם ספ.

² ר"מ בריואר בסוף התנ"ך מוסד הרב קוק עמ' תד אמצע פסקה ראשונה: "אם התבה מוטעמת בטעם מפסיק, הרי הגעיה היא ע"פ רוב כבדה סדירה והשווא שלאחריה הוא שוא נח. אולם אם התבה מוטעמת במשרת הרי טיב הגעיה אינו ברור ברוב כתבי היד העתיקים. אך בנוסח הכתר אפשר להבחין: אם הגעיה סמוכה לחטף פתח הרי זו געית ה"א והשווא שלאחריה הוא נע; ואם הגעיה סמוכה לשוא פשוט הרי זו געיה כבדה סדירה והשווא שלאחריה הוא נח". כללים אלה אינם מוחלטים לגמרי, אבל בנוסח הנביאים שרובם ככולם נשתמרו בכא"צ יש לנו הכרעה. כאן במכשפים בטעם פשטא מפסיק ולכן השוא נח.

ח קִבְּעוּדָּה: געיה בב"ת, יש לקרא בהעמדה קלה שם למנוע הבלעת העי"ן

יא בַּאֲלֵל: במלרע

יג חִזְקוּ: געיה בחי"ת בקמץ רחב והזי"ן בשווא נע

יז וְהָיוּ לִי: טעם נסוג אחור לה"א

יח צְדִיק לְרַשָּׁע: הלמ"ד בשוא, לא בקמץ

יז כג אֵלֶיהָ: ואין לקרא כאן אליהו!

ראשון של שמיני:

ט ד נִרְאָה: האל"ף בקמץ

ט ו וִירָא: הוא"ו בשווא נע ולא בפתח

ט ז שני במנחת שבת

ט יא שלישי במנחת שבת

ט טו וִיחַטְּאוּהוּ: הטי"ת בשוא נע בגלל הדגש. לא ויחטוהו

אברהם נפח ז"ל

ו ב/ה/ז תּוֹקֵד הַפֶּעַל (קל = תיקר, < דב' לב:כב). צריך להוקד אותה. **א"ה**. לא מצינו את הפועל הפעיל להוקד. מלבד דרשת חז"ל [בראשית רבה (תיאודור-אלבק) פרשת וירא פרשה מח] אמר ר' יודה למה קורא אותם מוקדי עולם (ישעיהו לג, יד) שאילו נתן להם רשות היו מוקדים עולם. וגם זה על דרך הדרש כמוכח. לפי הרד"ק בשרשים זה באמת בנין הופעל יקד. ותיקד עד שאול תחתית (דברים לב, כב), יקד יקד (ישעיהו ג, טו), אש יקדת (ישעיהו סה, ד), והשם יקד פיקוד אש (ישעיהו ג, טו). ומשקל אחר פמוקד נחרו (תהלים קב, ד), על מוקדה על המזבח. והשם למקום שיוקדת בו האש לחתות אש מיקוד (ישעיהו ל, יד), [פוגולריו בלע"ז]. ושלא נזכר פועלו מהפעל הנוסף [בנין הפעל/הופעל] והאש על המזבח תוקד בו, ענינם ענין הבערה: [ע"כ רד"ק]. ונראה יותר שיש כאן סביל של הקל'.

ו ז אש תמיד תוקד עליהמזבח איז "אש תמיד", אלא "אש תוקד תמיד" **א"ה**. זו דוגמה נוספת לטעות כפיסוק עקב ניגון התביר. בתורה שבעל פה שנינו שאסור לכבות את אש המזבח, וכבריתא בתלמוד בבלי יומא מה א שהיו מדליקים על המזבח מערכה שמטרתה רק 'קיום האש' להבטיח שלא תכבה. עיין גם רמב"ן על ענין קיום האש.

הרב גור אריה צור נר"ו. צו אַת-אַהֲרֹן וְאֶת-בְּנָיו לְאמֹר וגו'.

יש לשאול, והרי לא מצינו לכאורה שמושה ציוה את אהרן. שהרי מיד אומר הכתוב וּלְבַשׁ, וּפָשַׁט, וְהָלַיִם, וגו' והם לכאורה הנמשך דברי ה'. **א"ה**. לא כ"כ מוכח למה לדעת הכותב המקרא צפוי להודיענו שמושה ציוה את אהרן? אולי יש בזה ענין שפרשת אחרי פותחת דְּבַר אֵל אַהֲרֹן אַחֲדָה (ויקרא טו, ב), ומסיים ענין יום כיפור וַיַּעַשׂ כַּאֲשֶׁר עִנָּה יי אֶת מִשְׁחָה (ויקרא טו, לד), אבל כללית זה לא צפוי.

ולעומקו של מקרא ועל דרך הצח, יש לומר שהכתוב וּלְבַשׁ, וּפָשַׁט, וְהָלַיִם, וגו' הם הם ציוויין של משה לאהרן אחיו. והוציאו הכתוב בלשון שלישי וּלְבַשׁ, וּפָשַׁט, וְהָלַיִם, וגו' לומר לך, שבענוותנותו ציוה משה לאהרן בלשון כבוד, שלא ירָאָה כמותנשא על אחיו: וּלְבַשׁ, וּפָשַׁט, וְהָלַיִם, וגו'.

וכן אומר משה בסוף הפרשה, (ח, לא, לה): וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-בְּנָיו וגו', כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי, כִּי-כֵן צִוִּיתִי. כלומר באותה לשון שצִוִּיתִי, באותה לשון צִוִּיתִי. וּלְבַשׁ, וּפָשַׁט, וְהָלַיִם, וגו'.

ובזה נעץ סוף הפרשה בתחילתה ותחילתה בסופה. ללמד על חביבות מצות הכהונה לפני ה', על כל פרטיה ודקדוקיה.

צו אֶת-אַהֲרֹן וְאֶת-בְּנָיו לְאָמֵר וּגו' מובא ברש"י, ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כיס. ורש"י בפירושו סתם ולא פירש מה הוא החסרון כיס, ואשר על כן רבו הדיעות במפרשים.

שיטת הרא"ם שלא בא ר' שמעון לחלוק, אלא להוסיף סיבה רביעית ועיקרית לשימוש במילה צו. זירוז, מיד, לדורות, הרי שלש, והרביעית היא חסרון כיס. ולא דוקא חסרון כיס אלא כל מילי דצערא דאית ביה לכהן, יש לזרוז במילת צו. ויש להבין מה הם ענייני הצער שיש לכהן בעבודתו, שיש לזרוז במלה "צו". ושמה י"ל, על פי הרא"ם שהחסרון כיס האמור הוא לגבי כל עבודת הכהנים, על כל פרטיה ודקדוקיה. שכן יש להם צער ודאגה שמא לא ידקדקו בהם כראוי. וצערם זה הוא כנגד החסרון כיס האמור. שכל עבודת הכהנים אם ח"ו לא תדוקדק דק על דק עד אין נבדק, תפסל העבודה ויפסלו הקרבנות. לכן נבחרו הכהנים לעבודת ה' שכהנים זריזים הם, ואין מזרזין אלא למזרזין, מיד ולדורות בלשון צו.

ועל דרך הצח, יש לומר שלכן פשט המנהג לומר את הפיוט יה אֵלֵי בתפילת יו"ט (לפני מוסף), לעת ריבוי הקרבנות.⁴ יה אֵלֵי וגו' אֵלֵי אֶתִּיצְבָּה לְקִרְאֲתָךְ. דק על דק. עד אין נבדק, ולתבוננתו אין חקר. ותודה. ולעולה. ולמנחה. ולחטאת. ולאשם. ולשלמים ולמלוואים כל קרבנך. א"ה. לא הובא כאן כל הפיוט. לפניכם הפיוט מאתר פיוט.

יה אֵלֵי / וגו' אֵלֵי – אֶתִּיצְבָּה לְקִרְאֲתָךְ
וְיִתְּנֶנּוּ לְךָ / וְיִתְּנֶנּוּ – כָּל גוֹי אֲדַמְתָּךְ
וְתוֹדֶךָ וְלַעֲוֹלָה וְלַמִּנְחָה וְלַחֲטָאת וְלָאֵשׁם וְלַשְּׁלָמִים וְלַמְלוּאִים כָּל קִרְבְּנֶךָ
זְכוֹר נְלֵאָךְ / אֲשֶׁר נִשְׁאַלְתָּ – וְיִשְׁכַּבְּ לְאֲדַמְתָּךְ
סֶלָם אֶלְלֶךְ – בְּאֲשֶׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתְךָ
דק על דק / עד אין נבדק – וְלַתְּבוּנָתוֹ אֵין חֶקֶר
וְאֵל נִזְרָא / בְּאַחַת סְקִינְךָ – בֵּין לְרַע לְרַע יִבְקֶר
וְתוֹדֶךָ וְלַעֲוֹלָה וְלַמִּנְחָה וְלַחֲטָאת וְלָאֵשׁם וְלַשְּׁלָמִים וְלַמְלוּאִים כָּל קִרְבְּנֶךָ
זְכוֹר נְלֵאָךְ / אֲשֶׁר נִשְׁאַלְתָּ – וְיִשְׁכַּבְּ לְאֲדַמְתָּךְ
סֶלָם אֶלְלֶךְ – בְּאֲשֶׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתְךָ
אֲדוֹן צְבָאוֹת / בְּרֹב פְּלָאוֹת – חֲבֵר כָּל אֱלֹהֵי
בְּנֵי תִיבוֹת לֵב / לְבָלֵב – וְצוֹר תְּמִים פְּעֵלוֹ
וְתוֹדֶךָ וְלַעֲוֹלָה וְלַמִּנְחָה וְלַחֲטָאת וְלָאֵשׁם וְלַשְּׁלָמִים וְלַמְלוּאִים כָּל קִרְבְּנֶךָ
זְכוֹר נְלֵאָךְ / אֲשֶׁר נִשְׁאַלְתָּ – וְיִשְׁכַּבְּ לְאֲדַמְתָּךְ
סֶלָם אֶלְלֶךְ – בְּאֲשֶׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתְךָ

פיוט זה בנוי על מקרא בפרשתנו זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלוואים ולזבח השלמים (ויקרא ז, לו). עתה נמשיך בדברי ידידנו. ואין לך חסרון כיס וצער גדול מזה, כל זמן

³ א"ה. יש כאן קצת הגזמה. בכל דיני התורה אין כמעט הבחנה בין לכתחילה ובין בדיעבד. אבל בענייני קדשים יש הלכות מרובות שאינן מעכבות. כל ההקטרה על המזבח אינה מעכבת בקרבנות (מלבד קומץ המנחה), גם לא אכילת הכוהנים. מצד שני מחשבת פיגול, ובקרבנות מסוימים מחשבת לא-לשמה פוסלת, לא-לשמה מחייב את בעל הקרבן להביא קרבן אחר גם אם קרבנו לא נפסל.

⁴ המנהג הנפוץ הוא שהוא נאמר רק ב"ט שחל ביום חול ולא בשבת, ולא ביום שאומרים בו "זכור". לכן בארץ-ישראל נאמר רק ביום ראשון של פסח וסוכות אם לא חלו בשבת. בחו"ל נאמר גם בימי יו"ט שני אם אין בהם זכור, ולכן אינו נאמר ביו"ט שני של שבועות וביום אחרון של פסח, ולא בשמיני עצרת.

שאינ בית מקדשנו עומד על תילו ועינינו כלות לראות כל עיר על תלה בנויה ובכל זאת עינינו ליה.

ובאשר אין לנו היום אלא לקיים וְנִשְׁלַחַם פְּרִים שְׁפָתֵינוּ (הושע יד, א), הציווי לזרוז לכהנים הוא כציווי לכלל ישראל, לזרום בתפילותיהם. מיד ולדורות, בדקדוק לשוננו בתפילותינו.

ואשר על כן מומשיך הפיוט לומר זְכוּר נְלֹאָה אֲשֶׁר נִשְׁאַה וְהִשְׁיבָהּ **וְהִשְׁיבָהּ** [וְהִשְׁיבָהּ] לְאִדְמָתָךְ. סְלָה אֶהְלֶלְךָ בְּאֲשָׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתְךָ.

הרב עמרם אייזנשטיין נר"ו

ו-טו והלכה המשיח תחתיו מנגיני יעשה אתה חק-עולם ליי כליל תקטר:

מזה שאין האתנחתא ביחק עולם, מבואר שיחק עולם הולך על ההמשך לומר שלעולם תהא מנחה זו כליל להשם. והוא תמוה, למה הוצרכו ללמד דוקא כלפי דין זה שמנחת חביתין היא כליל, שזה יהא בכל הדורות.

והנה במנחות נא: איתא בברייתא רישא אומר יחק עולם משל עולם. שאם מת הכה"ג ולא מינו אחר תחתיו, מביאים מנחת חביתין משל ציבור. והנה בהמשך הפסוק שכתוב יכליל תקטרי, מפרש ר"ש שתהא כולה בהקטרה. ועיי"ש בתוסי (ד"ה שתהא) דהא דהוצרכו ללמד שתהא כליל בהקטרה, היינו באופן הנ"ל שהמנחת חביתין באה משל ציבור, ואיננה מנחת כהן.

וא"כ י"ל שזה הסיבה שחיברו את יחק עולם לילהשם כליל תקטרי, לומר שאף כשזה יחק עולם כלומר משל עולם, בכל זאת יכליל תקטרי.⁶

ח-לה ופתח אהל מועד תשבו יומם ולילה שבעת ימים ושמרתם את-משמרת יי ולא תמותו כי-כן צוית:

קשה למה הטעמים חיברו את יולא תמותו עם יושמרתם את משמרת השם, [ולמה לא הטעימו: ופתח אהל מועד תשבו יומם ולילה שבעת ימים ושמרתם את-משמרת יי ולא תמותו כי-כן צוית: וכד'], והרי לכאורה יולא תמותו הולך על כל תחילת הפסוק, ופתח אוהל מועד תשבו יומם ולילה שבעת ימים.

והנה כתב הרמב"ן: על דעת הברייתא של תורת כהנים (בפרשת שמיני בסוף מכילתא דמלוואים) ענין הפסוק הזה, שלא יצאו מפתח אהל מועד יומם ולילה בשעת עבודה, כלומר עד שישלימו כל העבודה המוטלת עליהם באותו העת. והיא מצוה נוהגת לדורות, שלא יניח כהן עבודה ויצא, וחייבין עליה מיתה.

ולכאורה יוצא מדבריו שבפסוק לג נצטוו על שבעת ימי המילואים ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים עד יום מלאות ימי מלאיכם כי שבעת ימים ימלא את-ידכם: ובפסוק זה הוא ציווי כללי.

וקשה דא"כ למה כתוב כאן ישבעת ימים, והרי הפסוק הזה לא מדבר על המילואים, אלא לעולם. ועוד קשה מהו שאמר יומם ולילה, והרי עבודת הלילה הוא רק העלאת איברים ופדרים שקרבים כל הלילה, ולכאורה בשבעת ימי המילואים לא נשאר איברים ופדרים להעלות בלילה, שהרי היו רק קרבנות מועטים. – כן נראה, שלא הקריבו קרבנות נוספים בשבעת ימי המילואים, אלא את חובות היום בלבד, שהרי הנשיאים התנדבו בחנוכת הבית תחילה, ומשמע שלפני ר"ח ניסן לא היו יכולים להתנדב קרבנות. וצ"ע.

⁵ א"ה. כמדומה שלא נתקלתי בניקוד זה אצ"פ שהוא מסתבר, אבל תיקון קטן וְהִשְׁיבָהּ. המוסיף מפיך ומבטא מלרע צריך לנקד את הדי"א בחטף-פתח, ואת הוי"ו בפתח.

⁶ או י"ל בנוסח יותר פשוט, דכוונת הכתוב ללמד שלעולם יהא כליל, וזה כולל גם כשזה בא משל ציבור.

ושמא י"ל שהרמב"ן לא מדבר על תחילת הפסוק יפתח אוהל מועד תשבו יומם ולילה שבעת ימיסי, שזה מצות עשה מיוחדת למילואים שלא יצאו כלל יומם ולילה שבעת ימים. ומה שהביא הרמב"ן מהתו"כ, הוא רק כלפי החלק השני בפסוק, של יושמרתם את משמרת השם ולא תמותו, שכאן הפסוק מדבר על יציאה בשעת עבודה, וזה דין כללי ולא רק במילואים.

ולפי זה מובן מאוד מה שחיברו את יושמרתם את משמרת השם ולא תמותו, שהרי עונש המיתה הוא רק על יושמרתם את משמרת השם שזהו איסור על יציאה בשעת עבודה, ולא על יפתח אוהל מועד תשבו יומם ולילה שבעת ימיסי שבתחילת הפסוק.

ח כד הרב גור אריה צור נר"ו ויתן משה מן-הדם על-תנוד אונם הימנית ועל-בהן ידם הימנית ועל-בהן רגלם הימנית ויזרק משה את-הדם על-המזבח סביב יש ליתן טעם מדוע נקט דווקא צד ימין.

ויש לומר כנ"ל כי ימין היא החסד, ועל ידי ג' תיקונים הנ"ל הכהן שהוא איש החסד ככתוב תמיך ואוריך לאיש חסידך (דברים לג, ח), מושך על ידי עבודתו שפע חסד מעולם האצילות בהשתלשלות לכל העולמות, עד עולם העשיה.

א"ה. מודעת זאת אף למי שאינו עוסק בקבלה שצריך להקדים ימין לשמאל בסדר נטילת ידים בסדר הלבישה ובהרבה פעולות במשך היום. לכן גם בלי הידיעה שחסד הוא ימין וגבורה היא שמאל, מובן למה נבחרו אוזן יד ורגל ימין דווקא.

היבטים לשוניים בעניני חג הפסח פא

דקדוקי קריאה חג הפסח שביעי בשבת כולל מגילת שיר השירים

קריאת יום טוב ראשון של פסח שמות יב:

כא מְשֹׁכוֹ: למרות הגעיא במ"ם השי"ן בשוא נח⁷
יב כב אֲשֶׁר-בַּסֶּף: כאן בסגול הסמ"ך פתוחה; אֲשֶׁר בַּסֶּף כאן באתנח הסמ"ך קמוצה

יב כה קריאת שני

יב כז בְּנִגְפוֹ: הנ"ן בקמץ קטן, גימ"ל בשווא נח ופ"ה בדגש קל

יב כט קריאת שלישי

יב לז קריאת רביעי

מִרְעַמְסֶס: רי"ש פתוחה עי"ן בשוא

יב לט כִּי לֹא חָמָץ: תיבות כִּי ו לֹא במונח, אין לקראתן כאילו הן מוקפות
לְהַתְמַהֵּמָה: כל אותיות הה"א מבוטאות ואינן נחות. הה"א האמצעית נקראת כמפיק בסוף מילה; הה"א האחרונה בפתח גנובה, כלומר אל"ף (אשכנזים), או יו"ד (עדות המזרח) פתוחה לפני הה"א מופקת: אה או י

יב מא יִצְאוּ: היו"ד במרכא לא בגעיא (המילה מוטעמת מלרע כמובן, באל"ף)

יב מג קריאת חמישי

⁷ ישנן דעות חלוקות בעניין זה, גם בקרב התימנים וגם הטוניסאים המסורת מורה על הנעת השווא. אבל הכרענו לפי מה שבידינו שלגעיא זו אין כוח להניע את השווא שאחריה.

מפטיר פרשת פינחס במדבר כח טז- כה בשאר הימים ספר שני (כולל מפטיר שביעי של פסח)
החל מפס' יט

כח כד **כָּאֵלֶּה**: בלא מעט קהילות קיים מנהג מיותר לפיו הקהל מלווה את בעל הקריאה בזמן שהוא קורא תיבה זו⁸. במקרה כזה ועל מנת לתת לאנשים לשמוע את הקורא, כדאי להמתין מעט לפני קריאתה

הפסרת ראשון של פסח יהושוע ה:

ב חֲרָבוֹת: הרי"ש בשוא נח אע"פ שהח"ת בגעיא. וכן בפסוק הבא

ו **לָתֵת לָנוּ**: הטעם נסוג ללמ"ד והת"ו בסגול

ז **לֹא-מָלוּ**: הטעם במ"ם מלעיל

ט **גְּלוֹתֵי**: הטעם בלמ"ד מלעיל

יב **וְלֹא-הָיָה עוֹד**: טעם נסוג אחור לה"א הראשונה

יד **עַתָּה בָּאתִי**: אין טעם נסוג אחור

יום שני של פסח, יום ראשון של חוה"מ, יו"ט שני של גלויות ויקרא כב:

לג **וְנִקְדַּשְׁתִּי** הטעם בת"ו מלרע

כג ב **דִּבְרֶיךָ**: ארבע פעמים מופיעה התיבה 'דבר' לאורך קריאה זו: בפעמיים הראשונות מוטעם

בגרשיים ובפעמיים האחרונות בתביר. **מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ**: הטעם לא נסוג, ולכן מקום הטעם בר"ש.

כן הדבר גם בהמשך הפרשה

כג ג **תַּעֲשֶׂה**: העמדה קלה בת"ו שלא יישמע כפתח

כג ד עליית שני

כג טו עליית שלישי

כג יז **מִמּוֹשְׁבֵיכֶם**: טעם קדמא מעל הבי"ת, ככלל, תיבה זו תמיד תבוא בהטעמה משנית בהברה

זו. **תִּבְיָאוּ**: דגש חזק באל"ף. **שְׁתִּים**: בחלק מהדפוסים מוטעם בטעם יתיב ובחלקם בפשטא

כג כב **וּבְקִצְרֹכֶם**: הבי"ת בשווא נח למרות הגעיה בוי"ו. **לְעֵנִי**: העמדה קלה בבי"ת להדגשת

הסגול המורה על מיודע

כג כג בחו"ל עליית רביעי

כג כז **בַּעֲשׂוֹר**: העמדה קלה בבי"ת להדגשת הסגול המורה על מיודע

כג ל **וְהֶאֱבַדְתִּי** הטעם בת"ו מלרע. העמדה קלה בה"א למנוע הבלעת האל"ף שלאחריה

כג לב **שִׁבְתְּכֶם**: הת"ו בשוא נע

כג לג בחו"ל עליית חמישי

כג לח **שִׁבְתֵּת ה' וּמִלְבַּד מִתְּנֹתֵיכֶם וּמִלְבַּד... וּמִלְבַּד כָּל-נְדִבְתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּתְּנוּ**: כל

הדגשות בתוך המילה בשוא נע

כג לט **בְּאֶסְפְּכֶם**: האל"ף בקמץ קטן

הפסרת יו"ט שני של פסח לבני ישראל אשר עדיין לא עלו ארצה ישראל, מלכים ב כג:

⁸ ובגלל כי פסוק זה נקרא במפטיר ימים טובים של פסח ובחול המועד פסח יש מנגנים אותו גם בפרשת השבוע פינחס

כדי להבין נכונה את דברי ההפטרה יש לקרוא את הפרק שלפניו על מציאת ספר התורה ועל נבואת חולדה הנביאה.

ב כג ג וְאֶת־עֲדוֹתָיו: הדל"ת בשוא נע והו"ו נקראת בחולם (במבטא "ישראל": edevotav)

יום שלישי של פסח שמות יג:

קָדַשׁ-לִי: הדל"ת בסגול

ה עליית שני

לָתַת לֶךְ: טעם נסוג אחור ללמ"ד. וְעַבְדְּתָּ מלרע!

ח וְהִגְדְּתָּ: מלרע

יא עליית שלישי

יד כִּי-יִשְׁאַלְךָ: האל"ף בקמץ רחב ולכן הלמ"ד בשוא נע

יום רביעי של פסח שמות כב:

כו וְשִׁמְעֵתִי: במלרע, הקורא במלעיל משנה משמעות⁹

כז כז עליית שני

כג א אֶל-תְּשֻׁת: במלעיל

כג ג תְּהַדְר: הה"א בשווא נח והדל"ת בדגש קל, אין לקרוא 'תִּדְר'

כג ד אֵיבָךְ: אל"ף בחולם, יו"ד בחירק קטן (חסר) ובי"ת בשווא נח, יש לקרא: א – יב – ד

כג ו עליית שלישי

כג ח כִּי הַשְׁחַד יַעֲזֹר פְּקָחִים וְיִסְלַף דְּבָרֵי צְדִיקִים: להיזהר מהפסוק המקביל

דברים טז יט כִּי הַשְׁחַד יַעֲזֹר עֵינֵי חֲכָמִים וְיִסְלַף דְּבָרֵי צְדִיקִים

כג טו כִּי-בֹו יֵצְאֵת מִמְצָרִים: הטפחא בתיבה כִּי-בֹו

כג טז בְּאֶסְפָּן: האל"ף בקמץ קטן והפ"א דגושה

יום חמישי של פסח שמות לד א-כו

לד ב וְהִיָּה: הה"א הראשונה בשווא נח

לד ד עליית שני

לד ה בְּעֵנָן: העמדה בבי"ת להבליט את צורת המיודע. וְיִקְרָא בְּשֵׁם ה': טעם טפחא בתיבה

בְּשֵׁם והבי"ת רפה¹⁰

לד ט וּלְחַטָּאתָנּוּ: הטי"ת קמוצה לשון יחיד (לא בחולם)

לד י כִּי-נֹרָא הוּא: תיבת נֹרָא במלרע, אין טעם נסוג אחור לנו"ן

לד יא עליית שלישי

שְׁמֵר-לֶךְ: המ"ם בקמץ קטן

לד יב הַשְׁמֵר: במלעיל

⁹ עלון זה לא נועד לפסקי הלכה. למעשה יש נדון בין הרבנים המבינים בדקדוק. כל עוד לא המשיך הלאה או לא התרחק מהמקום מסתבר שצריך להחזירו.

¹⁰ להבדיל מאברהם אבינו בבראשית יב ח: וְיִקְרָא בְּשֵׁם ה'. דהיינו, הקב"ה קרא בשם - ה' (מקיים את דברו: וְיִקְרָא בְּשֵׁם ה' לְפָנָיִךְ לעיל לג יט)

לד יג תִּתְּצוּן תִּשְׁבְּרוּן תִּכְרֹתוֹן: כולם במלרע
לד יד קָנָא: יש להדגיש את הנר"ן בדגש חזק שלא יישמע מלשון קניין: קָנָה
לד כא בְּחָרִישׁ וּבְקָצִיר: הבי"ת הראשונה בסגול ויש לקרוא אותה בהעמדה קלה להדגשת הלשון
המורה על מידע, הבי"ת השנייה בפתח

יום שישי של פסח במדבר ט:

ב וַיַּעֲשׂוּ: וא"ו החיבור בשווא נע. אֶת-הַפֶּסַח: הפ"א קמוצה בטיפחא
ג וּכְכֹל-מִשְׁפָּטָיו: הכ"ף הראשונה בשוא נח וצריך לאמן את הלשון לקוראו נכונה

ו עליית שני

ח וְאַשְׁמֹתָה: המ"ם בשווא נע ובמלרע. מֵה-יְצִיָּה: היו"ד רפויה ללא דגש

ט ט עליית שלישי

י לְנֶפֶשׁ: הלמ"ד בקמץ. וַעֲשֵׂה פֶסַח: טעם נסוג אחור לעי"ן, כן הדבר בהמשך פסוק יד

שיר השירים

אין לעשות ניגון של סיום הספר בסוף כל פרק, לחלוקה הנוצרית לפרקים בתנ"ך אין כל משמעות
לגבי קריאתנו.

א ב כִּי-טוֹבִים דְּדִיךְ מִיַּיִן: הטיפחא במילה דְּדִיךְ

א ד מִשְׁכְּנֵי אֶתְרִיךְ נְרוֹצָה: הנר"ן דגושה מדין אתי מרחיק (=בא מרחוק) אע"פ שהנר"ן אינה
מוטעמת, טעם טפחא בתיבת מִשְׁכְּנֵי

א ז שְׂאֵהְבָה: מקרה נדיר של טעם ואחריו געיא והטעמה במקום העיקרי¹¹, מלרע. שְׁלֵמָה: שיי"ן
פתוחה, הטעם במ"ם מלרע. כְּעֵטִיָּה: הטי"ת בשווא נע

א ח בְּעֵקְבֵי: הקו"ף רפויה ובשוא נח אין בה דגש לתפארת הקריאה כפי שיש במקומות דומים

א ט בְּרַכְבֵּי: הבי"ת השניה רפויה. רַעֲיָתִי: העי"ן בשוא נח לא בחטף

א טז אָף-עַרְשֻׁנוּ: שיי"ן שמאלית

א יז רַחֲטָנוּ כתיב, קרי: רַהֲטָנוּ והר"ש בפתח

ב ה הַיַּיִן: היו"ד קמוצה בזקף

ב ז וְאִם-תִּעֲוֹרְרוּ: העי"ן במרכא¹² לא בגעיא. הר"ש בשווא נע ואין לקרוא בחטף כפי שמופיע
בחלק מהדפוסים, כן הדבר גם בהמשך

ב י וְאָמַר לִי: טעם נסוג אחור לאל"ף

ב יא הַסֶּתֶן: הסמ"ך בשוא נע עקב הדגש, בעיקר צריכים להיזהר הקוראים ת"ו רפויה
כסמ"ך. הַלֶּךְ לֹו: אין טעם נסוג אחור

ב יג נִתְּנוּ רֵיחַ: טעם נסוג אחור לנר"ן הראשונה

ב טו אֶחָזוּ-לָנוּ: העמדה קלה באל"ף בגלל הגעיה שם. סְמָדָר: הדל"ת פתוחה, הקורא בקמץ
משתבש

ב יז וְנָסוּ: הטעם בנר"ן, לא בסמ"ך. עַל-הָרִי בְּתָר: הטעם נסוג לה"א

ג א אֶת שְׂאֵהְבָה נַפְשִׁי: יש לשים לב כי הטעמים במילים האלה מתחלפים

¹¹ מועתק מכא"צ.

¹² כך נראה לקרוא בכא"צ וכך ברור בכ"י לנינגרד וששון. ועיין בקובץ סז, ובמצוין על ג ה

ג ב וְאֶסּוּבָבָה: הו"ו בפתח לא בקמץ, ב"ת ראשונה בשווא ולא בחטף כפי שמופיע בחלק מהדפוסים וכן הדבר גם בהמשך. אַבְקָשָׁה: הק"ף ללא דגש ועל כן היא בשווא נח
ג ד עַד-שֶׁהֵבִיאָתוּ: הטעמה משנית בשי"ן והאל"ף כלל אינה נשמעת
ג ה וְאִם-תִּעֲוֹרְרוּ: כאן העי"ן ללא ספק במרכא, כך הוא בכתר ארם צובא ובכתבי היד
ג ו כְּתִימְרוֹת: המ"ם בשווא נע ולא בחטף
ג ז שְׁלֹשְׁמָה: מילה אחת, למ"ד דגושה בחירק
ג ח אַחֲזִי חֶרֶב: טעם נסוג אחור לחי"ת (בתיבה הראשונה)
ג ט עָשָׂה לוֹ: טעם נסוג אחור לעי"ן
ג י עָשָׂה כֶּסֶף: טעם נסוג אחור לעי"ן
ג יא צְאֵנָה | וְרֵאֵינָה: הרי"ש בשווא נח, אע"פ שיש געיא בוי"ו לפניו. בַּעֲטָרָה: הבי"ת בקמץ
ד א שְׁעָרָךְ: שי"ן שמאלית והעי"ן בשווא נח
ד ב מִן-הֶרְחָצָה: הרי"ש בפתח והחי"ת בשווא נח
ד ג מִבְּעַד: הבי"ת פתוחה ומוטעמת¹³
ד ה תְּאוּמֵי צְבִיָּה: לא להחליף עם תְּאוּמֵי צְבִיָּה לקמן ז ד
ד ו אֶלְדָּךְ לִי: הטעם נסוג לאל"ף ותנועת הלמ"ד נתקצרה לסגול
ד י מֵה-יָפוּ: במלרע
ד יא שְׁלֹמֹתֶיךָ: שי"ן שמאלית
יג-יד 'עַם פְּרִי מִגְדֵים' 'עַם כָּל-עֵצֵי לְבוֹנָה' 'עַם כָּל-רֵאשֵׁי בְשָׂמִים': טעם טפחא בתיבת 'עַם'
ד יד וְאֶהְלֹת: להקפיד על הניקוד הנכון: וי"ו בפתח, אל"ף בחטף-פתח, ה"א בקמץ
ד טו מַעֲיִן: העי"ן בשווא נח ולא בפתח
ה ב שִׂרְאֵשִׁי: דגש חזק ברי"ש¹⁴. רְסִיִּסִי לְיָלָה: טעם נסוג אחור לסמ"ך הראשונה
ה ג פִּשְׁטָתִי: הטי"ת בשווא נח על אף הקושי. אֵיכָכָה: מלעיל¹⁵. אֵיכָכָה אֶטְנַפֵּם: יש להקפיד על הפרדת התיבות
ה יב עַל-אֶפְיָקֵי מַיִם: טעם נסוג אחור לפ"א. בְּחֻלָּב: העמדה קלה בבי"ת להדגשת הסגול להבדיל בין מיודע ללא מיודע שאז היה מנוקד בשווא
ה יג מְרַקְחִים: יש להיזהר משיכול אותיות, אין לקרא 'מרחקים'
ה טו עֲמוּדֵי יָשׁ: טעם נסוג אחור למ"ם
ה טז חֲבוֹ מִמֶּתֶקִים המ"ם בשווא נח אע"פ שיש געיא במ"ם שלפניה, עם זאת הת"ו רפויה
ו ד כַּנְדָּגְלוֹת לבטא מילה זו נכונה (דל"ת לפני גימ"ל), יש להיזהר משיכול אותיות, דג-גד
ו ה הֶסְבִּי הבי"ת דגושה. שֵׁהֶם: הטעמה משנית בשי"ן
ו י הַנְּשָׁקָה: במלרע!
ו יא הַפְּרָחָה: ה"א השאלה מנוקדת בחטף פתח ולכן הפ"א אחריה רפה, הרי"ש בשווא נע
ז ב אָמֵן: האל"ף בקמץ קטן
ז ג שְׁרָרְךָ: השי"ן בקמץ חטוף (קטן) הרי"ש בשווא נח¹⁶
ז ה תְּאוּמֵי צְבִיָּה: הת"ו בקמץ רחב (קמץ בהברה פתוחה) האל"ף בחטף קמץ הנקרא ברוב המקומות כחולם. לא להחליף עם תְּאוּמֵי צְבִיָּה לעיל ד ה

¹³ לא להחליף עם בְּעַד הַחֲלוֹן של אם סיסרא!

¹⁴ אחד המקומות הבודדים במקרא בהם ניתן למצוא דגש באות רי"ש

¹⁵ בניגוד למגילת אסתר ששם הטעם מלרע (גם כאן וגם שם שתי המילים באותו פסוק, ואין הן מופיעות עוד במקרא!)

¹⁶ המציינים שוא נע משבשים שיבוש חמור!

ז ח לְאֶשְׁכְּלוֹת: האל"ף פתוחה, הכ"ף בחולם

ז ט וַיְהִי-נָא: הוא"ו בשווא. כָּאֶשְׁכְּלוֹת: כאן האל"ף סגולה והכ"ף בשווא נע להבדילו מהפסוק הקודם בחולם¹⁷

ז יד נִתְּנוּ-רֵיחַ: העמדה קלה בנו"ן בגלל הגעיה שם, והשוא בת"ו, נע

ח א אֶשְׁקֶה: השי"ן בדגש ובקמץ רחב הקו"ף בשוא נע, מלשון נשיקה. יש להיזהר מהצורה הדומה בפסוק הבא אֶשְׁקֶה, מלשון השקייה

ח ב אֲנַהֲגֶה: הה"א בקמץ רחב הגימ"ל בשוא נע. מִיַּיִן הֶרְקַח: לא מִיַּיִן

ח ג וְמָה-תִּעְרְרוּ: גם כאן העי"ן במרכא ולא בגעיא¹⁸, ריש ראשונה בשוא נע

ח ה חֲבַלְתָּ אֶמְךָ: הלמ"ד בפתח ומוטעמת (מלעיל), הת"ו אחריה בשווא נח. יִלְדְּתָהּ: הדל"ת פתוחה ומוטעמת (מלעיל), הת"ו אחריה בשווא נח

ח ו רִשְׁפֵיהָ רִשְׁפֵי: פ"א ראשונה רפה והשנייה בדגש קל. שְׁלֵהֲבַתֶּיהָ: מילה אחת, הה"א הראשונה במרכא כטעם משנה, הה"א השנייה ללא מפיק

ח ז בְּאֶהְבֶּה: הבי"ת הראשונה בקמץ מראה על יידוע

ח ט טִירַת כֶּסֶף: טעם נסוג אחור לטי"ת

ח י כְּמוֹצֵאת שְׁלוֹם: הצד"י בשוא נע והאל"ף בצירי: לא כְּמוֹצֵת

ח יא יבֹא בְּפָרְיוֹ: הבית דגושה בגלל הפ"א הבאה אחריה¹⁹

ח יב לְנֹטְרִים: הלמ"ד בשוא

ח יד וְדָמָה-לָהּ: הדל"ת בשוא נע²⁰

שביעי של פסח שמות יג:

יג יח : וַיִּסֹּב: במלרע

יג יט וְהֶעֱלִיתָם: העמדה בה"א למנוע הבלעת העי"ן החטופה שלאחריה, והעליתם

יג כ עליית שני

יד א עליית שלישי

יד ב וַיֵּשְׁבוּ וַיַּחֲנוּ: וא"ו שוואית, לשון עתיד. נִכְחוּ: הכ"ף בשוא נח²¹

יד ד וְאֶכְבְּדָה בְּפָרְעָה: דגש קל בב"ת נותר במקומו מדין "אותיות צבותות"²². וַיַּעֲשׂוּ-כֵן: בטעם סילוק (סוף פסוק) ללא הכנת טיפחא (טרחא) לפניו. על הקורא להתכונן ולהתאמן על אופן הקריאה הנכונה

יד ה עליית רביעי

יד ו וַיֵּאָסֶר: האל"ף בשוא נח לא בחטף סגול

¹⁷ בגלל צורת הנסמך.

¹⁸ כא"צ לא הגיע לידינו, אבל כך בששון ובלנינגרד. גם דומה לשני המקומות הקודמים במגילה ב ז; ג ה.

¹⁹ נשנן בזה את כלל אחד ממבטלי יהו"א. כידוע אותיות בג"ד כפ"ת בראש המילה דגושות בדגש קל. אם המילה לפניה מסתיימת בהברה פתוחה לרוב אחרי אותיות יהו"א (אהו"י) הדגש נשמט. יש חריגים שבהם הדגש מתקיים בכל זאת. אחד החריגים מכונה "אותיות צבותות". כלומר כאשר האותיות ב"ת או כ"ף בשמשן כאותיות שימוש מנוקדות בשווא ואחריהן אותה אות [בְּבִיתָהּ, כָּל] ולעיתים גם אות מאותו מוצא כמו ב"ת ואחריה פ"א – הדגש נשאר.

הערה, ת"ו של עתיד נשארת ללא דגש גם כשהיא לפני ת"ו; ב"ת לפני מ"ם נשארת רפויה, וכן כ"ף לפני יו"ד וקר"ף. המנחת שי מעיד על כ"י שבהם יש חטף פתח בדל"ת.²⁰

²¹ הבעיה היא למבטאים ח"ת ככ"ף רפויה נוצר כאן "שוא דומות". ואף על פי שהזכרנו כמה פעמים שהוא נח, מכל מקום רבים מתקשים לקוראו נח. נראה שכאן צריך להתאמץ לקרוא נכונה אם במבטא ח"ת גרונית כדון, אם בקריאת הכ"ף בשוא נח.

²² שתי אותיות מאותו מוצא והראשונה מביניהם מנוקדת בשווא, כלל זה מתקיים בפועל רק בב"ת וכ"ף שהן בשווא של אותיות השימוש ולא בכל הצירופים.

יד ט עליית חמישי

יד י וַיִּירָאוּ: היר"ד בחירק מלא והשווא בר"ש הוא נע. הקורא בשוא נח מחליף למשמעות ראייה
יד יב מִמֶּתְנֻן: המ"ם בשורק²³ ולא בחולם. וכן בהמשך הפרשה טז ג מוֹתָנֻן
יד יד תַּחֲרֹשׁוֹן: געיה בת"ו, יש לקרא בהעמדה קלה שם

יד טו עליית ששי

יד יז וַיִּבְאוּ: הוא"ו בשווא, וא"ו החיבור ולשון עתיד. בְּרִכְבּוֹ: הבי"ת שלאחר הכ"ף בדגש קל
יד כד וַיָּהֶם: הה"א בקמץ קטן
יד כה וַיִּנְהָגוּ: יר"ד בשווא נח אע"פ שהיא אחרי געיה, נו"ן בפתח ובהעמדה קלה בגלל הגעיה
במקום, יש לקרא: וינְהָגוּ
יד כו עליית שביעי
וַיָּשְׁבוּ: וא"ו בשווא, וא"ו החיבור ולשון עתיד

שירת הי"ם: יש פסוקים המנונגים כולם או חלקם במנגינה מיוחדת, גם לפני השירה יש סיומי
פסוקים מעין אלו. ככלל, יש לקרוא במנגינת שירת הי"ם פסוקים או חלקי פסוקים שיש בהם שם
ה'²⁴. להלן רשימת הפסוקים או חלקי פסוקים שאינם עונים על הכלל הזה:
יד כב, יד כט וְהַמִּים לָהֶם חוֹמָה מִימֵינִי וּמִשְׁמַאלִי: יש לקרוא במנגינת מיוחדת
טו יז תִּבְאֵמוּ וְתִטְעֵמוּ: אין שרים במנגינה מיוחדת את חציו הראשון למרות ששם ה' מוזכר בו,
לעומתו, יש לנגן את חציו השני מִקְדָּשׁ
טו יח ה' | יִמְלֹךְ לְעֵלְמָ וְעַד: קוראים במנגינה מיוחדת למרות היותו קצר
טו כא שִׁירוֹ לָהּ כִּי-גָאָה גָאָה: שירת הנשים

טו א יִשִׁיר-מִשֶּׁה בְּקוֹרֵן וְחוֹמְשִׁים נוֹסְפִים יש געיה ביר"ד של ישיר. אין היא במקום, מקומה -
בש"ן. כִּי-גָאָה גָאָה: הגימל במילה גָאָה דגושה²⁵. הוא אחד מארבעת החריגים בשירת הי"ם,
חריג זה חוזר על עצמו בפס' כא
טו ב עָזִי: העי"ן בקמץ חטוף (קטן). וְאַרְמְנָהּ: הנו"ן בשווא נח ואחריה ה"א, אין לקרא
'וארמננו'
טו ה יִכְסִימוּ: סמ"ך בשווא נח, יר"ד בשורק, יש לקרא יכס-ימו. בְּמִצּוֹת: הצד"י בחולם לא
בשורק
טו ו נֶאֱדָרִי: האל"ף כאן וכן בהמשך פסוק יא נֶאֱדָרִי בשוא נח ולא בחטף סגול
טו ח נִעְרְמוּ מִים: הטעם נסוג לנו"ן
טו י צָלְלוּ: למ"ד ראשונה בשווא נע ולא בחטף²⁶
טו יא מִי כְּמִכָּה: הדגש בכ"ף בתחילת המילה הוא חריג. עֲשֵׂה פְּלֵא: הטעם נסוג לעי"ן השי"ן
בצירי והפ"א רפויה
טו יג עַם-זו גָאָלְתָּ: הגימ"ל דגושה. בְּעֲזָךְ: העי"ן בקמץ חטוף הזי"ן דגושה בשוא נע
טו יד יִרְגְּזוּן: הטעם בזי"ן מלרע וכן בשאר המילים הנגמרות ב-ון
טו טז יִדְמוּ כְּאֶבֶן: הדלי"ת בשוא נע בגלל הדגש²⁷, הכ"ף בראש התיבה השנייה דגושה באופן
חריג

²³ תנועה גדולה, הצורה הדקדוקית של המילה אינה מושפעת מכתוב מקראי חסר או מלא.

²⁴ ישנו מנהג אחר הרווח בירושלים והוא: לקרא את כל הפסוקים בשירה במנגינה מיוחדת, לא כולל את ויושע אלא רק מויאמינו בה". וכן את 2 הפסוקים של והמים להם ח(ו)מה.

²⁵ במבטא רוב העדות כיום אין הבדל בין גימ"ל דגושה לרפויה.

²⁶ צָלְלוּ כְּעוֹפְרֵת בְּמִים אֲדִירִים: לפי חלוקת הטעמים יש כאן שתי יחידות: צָלְלוּ כְּעוֹפְרֵת; בְּמִים אֲדִירִים ואין לעשות אחרי בְּמִים הפסק גדול יותר מאשר אחרי כְּעוֹפְרֵת, וכן בקריאת שירת הי"ם כל יום בתפילה.

²⁷ הקורא ידמו בשוא נח ללא דגש מחליף ללשון דמיון במקום לשון דממה.

טו יז **מְקַדֵּשׁ**: הקו"ף דגושה לתפארת הקריאה

טו יט **בְּרַכְבּוֹ**: הבי"ת השנייה אף היא דגושה

הפטרות שביעי של פסח²⁸ שמואל ב כב:

ב וּמִפְּלִטֵי-לִי: הלמ"ד רפויה ללא דגש, ובשוא נח

ג אַחֲסֶה-בּוֹ: העמדה קלה באל"ף בגלל הגעיה, הבי"ת בדגש חזק מדין דחיק

ו מְקַשֵּׁי מוֹת: הטעם נסוג למ"ם

ח כִּי-חָרָה לִּי: טעם נסוג אחור לחי"ת

כב חֲשֵׁרֶת-מִים: השי"ן בשוא נע²⁹

טז אֶפְקֵי יָם: טעם נסוג אחור לפ"א

כ חֲפֵץ בִּי: טעם נסוג אחור לחי"ת

כט יִגְיֶה: הה"א במפיק, מלשון נגה³⁰. חֲשָׁפִי: החי"ת בקמץ קטן והכ"ף בדגש קל

לח וְאֲשַׁמִּידֶם: הו"ו בקמץ

לט וְאֲכַלְם וְאֲמַחֲצֶם: בשתייהן הו"ו בקמץ

מא וְאֲצַמִּיתֶם: הו"ו בקמץ

מג וְאֲשַׁחֲקֶם: הו"ו בשוא

מה יִשְׁמְעוּ לִי: טעם נסוג אחור לשי"ן

מד וְתִפְלִטֵנִי: הלמ"ד דגושה, ולכן השוא נע

אחרון של פסח לבני חו"ל דברים טו כא:

יד כג מַעֲשֶׂר: העי"ן בשווא נח

יד כד שְׂאֵתוֹ: השי"ן בשוא והאל"ף בצירי

יבְּרַכֶּךָ: כ"ף ראשונה בשווא נח, על אף הקושי. כן הדבר גם בהמשך הפרק

יד כה בִּידֶךָ: ולא בידך, הדל"ת בשוא נע לא בסגול והטעם בכ"ף

יד כו תִּשְׁאֲלֶךָ: געיה בת"ו. האל"ף בקמץ רחב והלמ"ד בשוא נע. וְאֲכַלְתָּ שָׂם: טעם נסוג אחור לכ"ף

ודגש חזק בשי"ן מדין אתי מרחיק

טו ב לֹא-יִגָּשׁ: שי"ן שמאלית

טו ד יְהִי־בְךָ: געיה ביו"ד הראשונה ודגש חזק בבי"ת מדין דחיק

טו ו וְהֵעֲבַטְתָּ: העמדה קלה בה"א למנוע הבלעת העי"ן החטופה, ועל אף הקושי, הטי"ת בשווא נח

טו ז תִּקְפֹּץ: הפ"א דגושה

טו ט קָרַבְהָ: הקו"ף בקמץ רחב והרי"ש אחריה בשווא נע. וְרַעְהָ עֵינֶיךָ: יש להקפיד, כבכל מקום אחר

במקרא, על קריאת העי"ן שאם לא כן, משבש את משמעות הכתוב

טו יא לְעֵינֶיךָ: העמדה קלה בלמ"ד למנוע הבלעת העי"ן החטופה, הנר"ן בחירק חסר ולכן היו"ד אחריה

דגושה. וְלֹא־בִינֶךָ: הלמ"ד וגם הבי"ת בשווא נח, היו"ד בחולם והנר"ן אחריה בשווא נע: וְלֹא־בִינֶךָ

טו יב וְעַבְדֶּךָ: הבי"ת בקמץ גדול ושוא נע בדל"ת, כן הדבר גם בהמשך פס' יח

טו יד וּמִיקְבֶּךָ: המ"ם בחירק חסר והיו"ד אחריה דגושה ומנוקדת אף היא בחירק חסר

טו טז אֶהְבֶּךָ: הבי"ת בשווא נע

²⁸ השירה הזו נמצאת גם בתהלים יח, ולכן מי שמזמור זה שגור על פיו ייזהר במקומות שבהם השירה כאן שונה מאשר בתהלים.

²⁹ החטף המופיע בחלק מהדפוסים אינו אלא להורות על הנעת השווא ו אינו מורה על קריאת השי"ן בחטף עצמו

³⁰ אחד מחמשת השורשים שהה"א שורשית ובמפיק והם בראשי תיבות ג"ן כת"ם: ג.ב.ה, נ.ג.ה, כ.מ.ה, ת.מ.ה, מ.ה.מ.ה

טו יז תַעֲשֶׂה-בְּךָ: העמדה קלה בתי"ו ודגש חזק בכ"ף מדין דחיק
טו יח בַּשְּׁלַחֲךָ באזלא (קדמא) ולא בפשטא. בהרבה חומשים אין להבחין ביניהם כי כאן הקדמא היא על
האות האחרונה
טו כ תֹאכְלֶנּוּ: הכ"ף בשווא נע ולא בחטף פתח
טו כא תִזְבְּחֶנּוּ: הבי"ת קמוצה
טז א וְעָשִׂיתָ פֶסַח: הפ"א בדגש חזק מדין אתי מרחיק
טז ב וְזָבַחְתָּ פֶסַח: טעם נסוג אחר לבי"ת
טז ה נָתַן לָךְ: הטעמה בתי"ו, אין טעם נסוג אחר לנו"ן
טז ו לְשֶׁכֶן שָׁמוּ שָׁם: תיבת שָׁם בתביר, אין להסמיכה לתיבה שלפניה בזקף
טז יג בְּאֶסְפָּדָּה מְגִרְנָה: גם האל"ף וגם הגימ"ל בקמץ קטן
טז ט שָׁבַעְתָּ: השי"ן בקמץ והקוראו בשוא משנה משמעות וכן בהמשך הפרשה³¹. תִּסְפָּר-לָךְ:
הפ"א בקמץ חטוף
טז י יִבְרַכְךָ: על אף הקושי, הכ"ף הראשונה בשוא נח וכן הוא בהמשך
טז טו בְּכָל תְּבוּאָתְךָ: בכל במהפך ולא במקף ולכן גם בחולם ולא בק"ח
טז טז יִרְאֶה כָּל-זְכוּרְךָ: בקדמא ואזלא ולא בתלישה (לא קורן אך יש חומשים)
טז יז נָתַן-לָךְ: געיה בנו"ן

הפטרות אחרון של פסח בחו"ל ישעיה י לד:

י לד סְבִיבֵי: הבית בשוא נח על אף הגעיה לפני
יא א וַיֵּצֵא הָטָר: הטעם בצד"י, אין הוא נסוג ליו"ד. מִגִּזְעֵי יִשְׂרָאֵל: הגימ"ל בצירי
יא ב וַנְּחַה: מלרע³². רוּחַ חֲכָמָה: יש לתת רווח בין הדבקים שלא תיבלע ח"ת אחת
יא ג וְהִרְיָחוּ: כך יש לקרוא³³
יא ז יֹאכַל-תָּבֵן: המילה תָּבֵן אינה משתנה באס"ף (אתנח - סוף פסוק) והתי"ו בסגול
יא ט מְלֹאָה: הלמ"ד בשוא נע
יא יא אֶת-שָׂאֵר: הקמץ במילה שאר אינו משתנה לפתח³⁴ וכן בפסוק טז
יא יב וַנִּשְׂאֵן נֶסֶם: הטעם לא נסוג לנו"ן
יא יד וְעָפּוּ: הטעם בפ"א מלרע
יא טו בַּעֲיָם: העי"ן בשוא נח, לא בחטף
יא יז א יִשָּׁב: השי"ן בחולם
יא יג מִמַּעֲיָנֵי: העי"ן בפתח והיו"ד בשוא נח

ידידנו הרב גור אריה צור נר"ו מצא בהגדה של פסח מקום רחב להעמיק בעומק עניין מצוות
ליל פסח, מובאים כאן קטעים מדבריו.
עין באוהב ישראל, הרה"ק ר' יהושע השל מאפטא, דיש שני סוגי הנהגות מן
השמים. הנהגה אחת לפי בחירת האדם, כגון שכר ועונש וכו'. והנהגה שנייה
היא הנהגה עצמית, לא קשורה לבחירת האדם, הנהגה מלפני ה'. ממוקד
הרחמים. ובהנהגה זו, גם מי שמגיע לו עונש על פי בחירה, בהנהגה זו יונהג
במידת הרחמים.

³¹ ובכל מקום במשמע שבוע – שבעה ימים ולא לשון שבועה.

³² לא בגלל וי"ו ההיפוך, אינו נוהג בנסתר.

³³ יש טועים בדרשה בחז"ל, ללא שבדקו את ניקוד המילה במקרא, ועלולים להכניס את טעות הקריאה להפטרות זו.

³⁴ כן הדבר במילה דת

ולפי זה נראה לומר, שזה המטבע שתקנו חז"ל, "יהי רצון מלפניך". וזה שהתפלל ר' ישמעאל כהן גדול בקדש הקדשים, יהי רצון מלפניך שיגולו רחמיך על מידותיך ותיכנס עם בניך לפני משורת הדין (בבלי ברכות ז א). וזה הוא ההסבר של לפני משורת הדין. שהיה יכול לומר מחוץ לשורת הדין, או למעט משורת הדין. או לפי שורת הרחמים. ומהו הלפנים שאמרו. אלא ע"כ זה הוא המלפניך, מלפני ה', בלא קשר לבחירה, ממקור הרחמים. וזה שהתגלה בשביעי של פסח. היה רצון מלפניך. ולכן כשקטרגו מלאכי השרת ואמרו אלו עובדי ע"ז ואלו, לא התקבל הקטרוג, כי במלפניך, שם אין קטרוג מועיל כלום.

סדר ההגדה וארבע כוסות

ארבע³⁵ כוסות של ליל הסדר, הן כנגד ארבע לשונות של גאולה, וְהוֹצֵאתִי וְהַצֵּלְתִּי וְגֵאלְתִּי וְלִקַּחְתִּי (שמות ו, 1-10).

ארבעה פרקים של קדושה

יסוד הארבע כוסות הוא, שיש ארבעה פרקים של קדושה בליל הסדר:

קידוש, אמירת ההגדה, ברכת המזון, הלל.

וכפי שתקנו חז"ל, לומר בכל מקום קדושה על הכוס, כגון ברכת הנישואין ושבע ברכות וברכת הברית וכד', לכן גם בליל הסדר שיש בו ארבע קדושות הנ"ל, קידוש, אמירת ההגדה, ברכת המזון והלל, הן ארבע קדושות שתקנו לומר כל אחת מהן על הכוס. והן הן הארבע כוסות של ליל הסדר.

יוצא איפוא, שארבע הקדושות הנ"ל, הן אשר תוקנו כנגד ארבע לשונות של גאולה. וארבע הכוסות נמשכות אחריהן.

ולפי זה תובן השייכות של ארבע לשונות של גאולה לסדר ההגדה.

וְהוֹצֵאתִי כנגד קידוש, כשם שמזכירים בקידוש זכר ליציאת מצרים.

וְהַצֵּלְתִּי כנגד ההגדה, שעיקר ההגדה לספר נס ההצלה.

וְגֵאלְתִּי כנגד ברכת המזון שבזכות ברכת המזון נגאליים.

וכמו שאמרו חז"ל אמר הקב"ה וכי לא אשא פנים לישראל שהם מדקדקים עד כזית ועד כביצה. פירוש שמדקדקים עד כביצה כדי לברך ברכת המזון מדאורייתא ועל כל פנים עד כזית מדרבנן.

וְלִקַּחְתִּי כנגד ההלל.

ככתוב עם זו וְעָרַתִּי לִי תְהַלְתִּי יִסְפְּרוּ (ישעיהו מג, כא).

והם כנגד ארבעה עולמות אבי"ע, אצילות בריאה יצירה עשייה, ולכן יכוון בכל אחד מהכוסות את שם השם הראוי להתגלות באותו עולם.

השם הראשון יכוון על כוס הקידוש כנ"ל לשם השם הנקרא ע"ב: יו"ד ה"י וי"ו ה"י, והוא כנגד עולם האצילות ונכתב במילוי יודי"ן, ונקרא ע"ב על שם שהוא גימ' של אותיות השם הנ"ל.

השם השני יכוון על כוס ההגדה והוא השם הק' הנקרא ס"ג כזה: יו"ד ה"י וא"ו ה"י והוא כנגד עולם הבריאה ונכתב במילוי יודי"ן ו-א' ונקרא ס"ג, על שם שהוא גימ' של אותיות השם הנ"ל.

השם השלישי יכוון על כוס ברכת המזון, והוא שם מ"ה: יו"ד ה"א וא"ו ה"א, כנגד עולם היצירה ונכתב במילוי אל"פין ונקרא מ"ה על שם שהוא גימ' של אותיות השם הנ"ל.

³⁵ א"ה. כוס בלשון המקרא זכר, אבל משום מה הפך נקבה, אולי בגלל צורת הריבוי שלו כוסות

השם הרביעי יכוון על הכוס ההלל, יו"ד ה"ה ו"ו ה"ה והוא שם ב"ן, כנגד עולם העשייה והוא במילוי כפולות, ונקרא ב"ן על שם שהוא גימ' של אותיות השם הנ"ל.

וזה ששאלו תלמידיו של רבי את רבי, (במדרש פליאה), כמה שמות השם יש, וענה להם רחמנא לבא בעי.

ועמדו על כך המפרשים שהתכוון בתשובתו לסכום הגימטריות הנ"ל ע"ב ועוד ס"ג ועוד מ"ה ועוד ב"ן שהם יחד רל"ב והוא ר"ת של רחמנא לבא בעי. שכביכול סך שמות ה' בעולמות אצילות בריאה יצירה עשייה הוא רל"ב. והיה תמוה בעיניהם, שהרי רבים שמות ה' ומי יוכל לספרם, ורבי התכוון לומר להם פרט לחשבון הנ"ל, למה לכם בנסתרות, ה' אחד ושמו אחד ורחמנא לבא בעי.³⁶

בביאור מתי מתחילה מצות ההגדה

במסכת פסחים פרק י משנה ד' שנינו מתחיל בגנות ומסיים בשבח. אלא שחלקו בזה רב ושמואל (פסחים קטז). לדעת שמואל מתחילה ההגדה בתשובה לשאלת מה נשתנה. באומרו עבדים היינו. שכן כאן מתחיל בגנות.

לדעת רב מתחילה ההגדה באומרו מתחלה עובדי ע"ז היו אבותינו וכו' שכן בזה מתחיל בגנות. והוא כפירוש רבינו עובדיה מברטנורה על המשנה שם. ובשימת לב, יש להעיר, שלפי רב מעשה בר' אליעזר וכו' שהיו מסובין בבני ברק, וכן מאמרו של ר' אלעזר בן עזריה הרי אני כבן שבעים שנה, וכן כנגד ארבעה בנים דברה תורה, וכן יכול מראש חדש, הן רק הקדמה להגדה. ולפי שמואל הן חלק ממהגדה.

ועוד, לפי הנאמר לעיל בסימן קדש, שההגדה נאמרת על הכוס, היא מתחילה בעת מוזיגת כוס שני, והוא לפני מה נשתנה.

ואשר על כן על כל הנ"ל יש לומר שאכן, מצות ההגדה מתחילה עם מוזיגת הכוס ל"מה נשתנה". ובוה שאלת התינוקות היא חלק ממהגדה.

אלא שרב ושמואל חלקו מהיכן מתחילה עיקר המצוה של הסיפור. לשמואל מעבדים היינו, ולרב באומרו מתחלה עובדי ע"ז וכו' וכל השאר הן רק הקדמה להגדה.

בביאור ההבדל בין הגדה לסיפור

יש לשאול, שהרי אמרו שאמירה היא רכה, והגדה היא דיבורים קשים כגידיים. כמו שדרשו עה"פ פ"ח תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל (שמות יט, ג) ופירש רש"י שם ותגיד – ענשים ודקדוקין, דברים הקשים כגידיין. ובלילה הזה צריך למשוך לב הצאן הדרך לאמונה ולדברים הנשגבים של הלילה הזה, באמירה רכה, ולא בדרך של הגדה.

³⁶ א"ה. כמדומה שעד כה הבאנו מדברי ידידנו רק ענינים הנוגעים לקבלה מה שנקרא "לעומקו של מקרא" אבל לא הנהגה שאדם מקבל על עצמו ע"פ קבלה. כאן יש הוראה מה לכוין בכל כוס. מהעניין להביא את דברי שו"ת חתם סופר חלק א (אורח חיים) סימן קצו ולכן ראיתי רבותי הגאון הפלאה ז"ל ומורי החסיד שבכחונה מהו נתן אדליר זצ"ל והגאון מהו זלמן חסיד ז"ל שלא המשיכו עדה, מעיד אני עלי שמימי לא שמעתי מפי קדושי ישראל הנ"ל ספר חזוחר יוצא מפי קדשם בשום דרוש, ותל"ית לא זוהי ידי מתוך ידם ולא חסרתי מהם וכו', ותל"ית תלמידיהם אין פ"ך ואין יוצאת ואין צ"חה ב"חבתינו (תהלים קפ"ד, יד) וכו' כדבס"פ ח"ה קורא. כוונתו לכתוב שם תלמוד בבלי ברכות יז ב. אין פ"ך - שלא תהא סיעתנו כסיעתו של דוד שיצא ממנו אחיתופל, ואין יוצאת - שלא תהא סיעתנו של שאול שיצא ממנו דואג האדומי, ואין צ"חה - שלא תהא סיעתנו כסיעתו של אלישע שיצא ממנו גחזי, ב"חבתינו - שלא יהא לנו בן או תלמיד שמקדיח תבשילו ברבים כגון ישו הנוצרי.

ואכן, מצינו בהגדה דברים שהם קשים כגידיים, ואם לא היו אומרים לנו חז"ל לאומרם אי אפשר היה לאומרם. כגון בן רשע, אף אתה הקהה את שיניו, הוציא עצמו מן הכלל, כפר בעיקר, אילו היה שם לא היה נגאל. וכמו כן כל הגנות שמספרים בתחילה היו עובדי ע"ז אבותינו.

א"ה. שאלה זו היא לפי אחת הדעות בתלמוד שרש"י בחר להביא תלמוד בבלי שבת פו א רבי אומר: בתחילה פירש עונשה, דכתיב וַיִּשָׁב מִשָּׁח (שמות יט, ח) - דברים שמשבבין דעתו של אדם, ולבסוף פירש מתן שכרה - דכתיב וַיִּגְדַּם מִשָּׁח (פס' ט) - דברים שמושכין לבו של אדם כאגדה. ואיכא דאמרי: בתחילה פירש מתן שכרה, דכתיב וַיִּשָׁב מִשָּׁח - דברים שמשבבין דעתו של אדם, ולבסוף פירש עונשה - דכתיב וַיִּגְדַּם מִשָּׁח - דברים שקשין לאדם כגידיין. אבל ידידנו בחר בדעה שרש"י מביא.

וכי אפשר לומר כן ביום כה מקודש ובשעות כה מסוגלות, אלא להודיע כוחם של חז"ל שאמרו לנו לומר דברים הקשים כגידיין, ואף על פי כן יתישבו על לב הבנים כאמירה רכה. ונרמז הדבר בפסוק וַחֲגַדְתָּ לְבָנֶיךָ (שמות יג, ח), וכח זה של אמונת חכמים הוא ששומר עלינו לבלתי יהיה כאן קטרוג, וכך יפלו הדברים על און שומעיהם. ועוד יש לומר, שהמילה הגדה בארמית היא כנהר שנמשכים מימיו, כעין נַגְדִין נַחֲלִיָּא, כן סיפור יציאת מצרים הוא כדבר אשר מושך את הלב, ולכן עטפו את הסיפור בכל מיני מעשים שימשכו את לב התינוקות ולא ימאסו במוסר שיש בהגדה.

ועוד יש לומר, שהגדה היא לשון של הכרת הטוב, כמו שאמר דוד המלך³⁷ ע"ה בתהלים לְהַגִּיד בְּבִקְרַח חֲסֶדְךָ וְאֱמוּנָתְךָ בְּלֵילוֹת (צב, ג). והרי חסד ואמונה אמירתן רכה. אלא שנקט לשון גידיים גם בחסד ובאמונה כדי להשרישם בחזקה ולנטעם עמוק בלב הרך. לכן נקט לשון הגדה בליל הסדר שכולו חסד ואמונה. וכן בהמשך המזמור שם, פס' טו לְהַגִּיד כִּי יֵשֶׁר יְיָ, צוּרֵי וְלֹא עֹלְתָה בּוֹ.

ואשר על כן ייסד בעל ההגדה את ההגדה של פסח על ההגדה של הביכורים, אַרְמֵי אֲבֹד אָבִי (דברים כו, ה) וגו' להכיר טובה לקב"ה על כל הנסים שעשה לנו ועל פדות נפשנו. וכן פירש רש"י בהגדת הביכורים (דברים כו, ג) ואמרת אליו. שאינך כפוי טובה. הכי נמי, הגדת היום לה' אלקיך שאינך כפוי טובה. והכרת הטוב יש בה כדי להגן על הצאן הרך לבלתי תפגע נפשו מהדברים הקשים כגידיין.

ויש לעיין, בהגדת הביכורים מדוע יתחיל מארמי אובד אבי וירד מצרימה וגו'. והרי הוא עתה בארץ המובטחת, עם הפירות שנתן לו הקב"ה, ולכאורה היה די לומר הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתת לי ומוודה אני לפניך על הארץ ועל הפירות. ומדוע יתחיל את הכרת הטוב מארמי אובד אבי.

אלא לימוד גדול לימדנו בעל ההגדה בלילה זה. שאת הטוב, צריך להכיר מהשרש. מתחילתו ועד סופו. שאחרת אולי תודה יש כאן, אבל הכרת הטוב כמשמעה אין כאן. שְׁפַל עֵיקָרָה של הכרת הטוב לדעת מי הוא הטוב, וכיצד הוא מטיב. אשר על כן נקרא הטוב והמטיב. ולכן מתחיל מארמי אובד אבי, שתחילת הצלתנו ממצרים יסודה ושורשה בהצלתנו מלבן הארמי.

ושמא יש לומר שכאן שרש מחלוקתם של רב ושמואל (פסחים קטז). האמורה לעיל, מהיכן מתחיל בגנות.

³⁷ א"ה. מוחסים לדוד המלך גם מזמורים שאינם שלו. אחד עשר המזמורים צ-ק מוחסים למרע"ה.

כלומר מה הוא שרש הכרת הטוב שמשם צריך להתחיל להודות. רב אמר "מותחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו" וְעִבְדֵי עֲבוֹדָתוֹ, הוא שרש הכרת הטוב, ושמואל אמר: מ"עבדים היינו", ויוציאנו, הוא שרש הכרת הטוב. ובא השלישי, הוא בעל ההגדה והכריע ביניהם. שהתחיל את סיפור יצי"מ עצמו מארמי אובד אבי, וירד מצרימה. שכאן שרש הכרת הטוב, שתחת אשר רצה לבן הארמי לכלותנו, התקיים ביעקב אבינו וירד מצרימה, ונעשה שם לגוי גדול. ואף על פי כן, כתשובה לבן השואל, בחר בעל ההגדה לפתוח ב"עבדים היינו", וכדברי שמואל, שהם יותר קרובים לדעתו של הבן.

א"ה. ההגדה בנויה באמנות. תחילה עבדים היינו המקרא בפרשת ואתחנן. ואח"כ על חובב הסיפור ביציאת מצרים והמעשה בזקנים שהיו מסובין בבני-ברק. אח"כ כדי להגיע לפרשת ארמי אובד, פותחים 'ברוך המקום ברוך הוא כנגד ארבעה בני. התשובה שהתורה נותנת לבן החכם אינה עבדים היינו כבתורה, אלא משנה בסוף מסכת פסחים; התשובה לבן הרשע ביום הזה עשה יי לי שהיא חלק מהאמירה לשאינו יודע לשאול. אחרי שמוכא שוב המקרא והגדת לבנך ההגדה שואלת יכול מראש חודש? ואז היא עוברת לשיטת רב מתחלה עובדי ע"ז היו אבותינו. ושוב, אלא שהפעם "ברוך שומר הבטחתו לישראל ברוך הוא". מכאן 'והיא שעמדה'. ו'צא ולמד' כדי להגיע ללבן הארמי. ומכאן דורש ארמי אבד אבי' וכו'.

הרב עמרם אייזנשטיין

שביעי של פסח – בענין שינוי הניגון בקריאת שירת הים

ראשית חובה להדגיש כי שינוי הניגון בשירת הים, אינו שינוי מהותי, ולכן אין זה נידון הילכתי. אלא זה שינוי מנהג, שהרי נגינת השירה היא קריאה בטעמי המקרא כדין, אלא שמנגנים את הטעמים בצורה מיוחדת. וזה כמו כל השינויים האחרים שיש במנגינות הטעמים, כשינוי הטעמים בקריאת ימים נוראים, וכשינוי של הניגון בסוף עלייה. שאינם שינויים מהותיים, והכל בכלל יניגון הטעמים, וכמש"כ החת"ס (בשו"ת ח"ו סימן פ"ו ד"ה ועוד לו בני"ץ).

וזו היא גם הסיבה שלא מצינו חילוק בין קריאת השירה בפרשת בשלח, וקריאת התורה בשביעי של פסח. ואילו זה היה שינוי מהותי, שקוראים את שירת הים בניגון מיוחד מצד שכך אמרו בני ישראל בעברם בים. וכמו שקוראים את עשרת הדברות בטעם העליון משום שכך ניתנו בסיני. – היה ראוי שהנהיגים לקרוא בפרשת יתרו את עשרת הדברות בטעם התחתון, ינהגו ג"כ לקרוא בפרשת בשלח את שירת הים בטעמים הרגילים.

וכיון שיש בזה כמה מנהגים, באיזה מקומות קוראים במנגינה מיוחדת, ובאיזה מקומות במנגינה רגילה. ולא מצאתי הסבר לכל המנהגים, אמרתי להציע רעיון לחילוק הנגינות. – כמובן שאינני בא להורות למעשה להחליף את המנהג.

הרעיון הוא שבחלקים שמדברים בשבחי השי"ת או בהודאה על ההטבה לישראל, אומרים את זה בניגון שמח. אבל בחלקים שמדברים על מפלת הרשעים, אומרים את זה בטעמים רגילים. והטעם לזה הוא מחמת מה שאמרו בגמי סנהדרין לט: וז"ל הגמי: שאין הקדוש ברוך הוא שמח במפלתן של רשעים, דאמר ר' שמואל בר נחמן אמר ר' יונתן מאי דכתיב וְלֹא קָרַב זֶה אֶל זֶה כָּל הַלַּיְלָה (שמות יד, כ), באותה שעה בקשו מלאכי השרת לומר שירה לפני הקב"ה, אמר להן הקב"ה מעשה ידי טובעין בים ואתם אומרים שירה לפני. כמובן שא"כ אפשר להתחיל לדון בכמה מקומות האם זה נחשב פורענות הגוים. וא"כ היה אפשר לומר שזה היה הפתח של שינויי המנהגים, שכל אחד החליט לבדו היכן ראוי לעשות ניגון מיוחד.

ולדוגמא אכתוב כאן 3 סוגי ספיקות שהיו לי לפי הני"ל.

1. בפסוק א קוס וְרָכְבוּ רָמָה בָּיָם: שעיקרו פורענות, אבל זה מובא כאן כהסבר מהו יכי גאה גאה.

וכעין זה יש לדון בפסוק וי בימינך ה' נאדרי בכח וגוי.

2. פסוק הי בפשטות זה פורענות המצרים, אך רש"י פירש שבירדו במצולות כמו אבן יש קצת שכר שלזה זכו הבינונים, שלא התייסרו כ"כ.

וכן יל"ע בפסוק יב שפירש"י שביבלעמו ארץ יש נקודה של שכר, שזכו לקבורה.

3. בפסוק טז ביעד יעבור עמך השם וגוי – בעצם זה המשך לתחילת הפסוק, שעד אותו הזמן יהיה על הגוים אימה ופחד, וא"כ יתכן שזה נחשב לפורענות. – אולם כאן מבואר בשורת ביאת הארץ, וביעס זו קניתי מבואר חביבות ישראל.

א"ה: קשה לי לקבל את הרעיון. מקובל יותר שמנגנים בפסוקים שיש בהם שם ה'. ואם יש חריגים מנסים ליישבם.

תן להכם ויהכם-עוד

אנא שלחו את הערותיכם!

הכתובת למשלוח: eliyahule@gmail.com

הערות מתקבלות גם באנגלית.

הודעה מאתר "לדעת" כאן תוכלו להוריד גליונות פרשת השבוע מדי שבוע (גם גליונו מופיע

שם): <http://www.ladaat.info/qilyonot.aspx>

מאמרנו מופיע **ונשמר** באוצר החכמה בפורום דקדוק ומסורה

<http://forum.otzar.org/forums/viewtopic.php?f=45&t=10317&p=272195#p272195>

<http://www.dirshu.co.il/?p=140390> מאמרנו מופיע **ונשמר** באתר דרשו

אם אתה מתעניין

בהגטים הלשוניים של התורה

(לשון המקרא, המשנה, התלמוד וכו')

אתה מוזמן להרשם (בחנם)

לקבלת דוא"ל בנושאים לשוניים

בכתובת: info@maanelashon.org

☺ בוא להחכים את עצמך ואת שאר המטותגים ☺